

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Marco Arethusio episcopo & martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

DE SS. MARTYR. PRISCO, MALCHO ET ALEXANDRO.

441

animos confirmabat, inter sanctas illorum miserè plorantiū manus emisit spiritum. Ecce autem dum lugent discipuli, coetus angelici à quibusdam audiuntur religiosi viris, cum canticis caelestibus animam sancti viri ad illam beatam Hierusalem perferentes. Cumque eius sacratissimum corpus ad sepulcrum apportaretur, visi sunt viri splendissimi, candidissimis amicti stolis: qui peractis ijs, quæ ad funeris curam pertinent, disparuerunt: quos quidem nemo dubitauit angelos fuisse, atque idcirco apparuisse, vt omnes intelligerent, qua ille beatitudine frueretur in caelis, ad cuius sepulturam etiam angeli non dedignarentur adesse.

O felicem luuauensem urbem, tam insigni munitam patrono: quæ etsi murorum ruinis videatur despiciabilis, at illius meritorum lumine egregiè clarescit. Denique tanti viri intercessione fulti gaudent Norici omnes, & præpotenti Deo perpetuas offerunt laudes, qui tam præclarum ipsis contulerit doctorem, cuius doctrina & prædicatione viam veritatis agnoscentes, erepti sint de tenebris, & perducti ad Christum lumen verum, viucentem & regnantem in infinita secula seculorum, Amen.

S. Rupertus
doctor No-
ricorum.

DE SS. MARTYRIBVS PRISCO, MALCHO ET ALEXANDRO, EX HISTOR. ECCLESIAST. EVSE-

bij lib. 7. cap. 11. interprete Ioanne Christophorsono.

IN hac persecutionis clade, quam regnante Valeriano passim manâse supra demonstratum est, tres viri ob veram Christi confessionem insigniter prædicati, Casarea Palæstina bestiarum rictibus velut præda obiectati, diuino & caelesti martyrio non sine maxima commendatione decorati fuerunt. Quorum vnus Priscus vocabatur, alter Malchus: tertio nomen erat Alexander. Fertur verò istos ruri degentes, primùm seipos tãquàm inertes & desides probris affecisse, quòd cum temporis opportunitas præmium vitæ aternæ his, qui caelesti eius desiderio gliscabant, dispertire videretur, ipsi præ negligentia quadam & segnitie, martyrij coronam non præripuissent. Deindè cum inter se ita deliberassent, absque mora Casaream versùs ire pergunt, extemplò proficiscuntur ad iudicem, & eius vitæ exitum, qui supra demonstratus est, assequuntur.

28. Martij.

Martyres
bestijs ob-
ijciuntur.

DE GVNTRAMNO sancto rege Gregorius Turonensis lib. de Gloria Martyrum, cap. 76. sic scribit: Cùm autem Guntrammus rex ita se spiritualibus actionibus mancipasset, vt relictis seculi pompis, thesauros suos ecclesijs & pauperibus erogaret, accidit vt misso presbytero munera fratribus, qui Sanctis Agaunensibus deseruiunt, ex voto transmitteret: præcipiens presbytero, vt ad eum rediens, Sanctorum sibi reliquias exhiberet.

Eodem die.

MARCI ARETHVSII EPISCOPI ILLVSTRE MARTYRIVM, AVTHORE D. GREGORIO NAZIANZENO ORATIONE INVECTIUA PRIMA IN IULIANUM IMPERATOREM: INTERPRETE VERÒ DOCTISSIMO VIRO IACOBO BILIO PRUNEO, S. MICHAËLIS IN EREMO ABBATE. HABENT AUTEM PLERAQUE ETIAM THEODORETUS HISTOR. ECCLES. LIB. 3. CAP. 6. & SOZOMENUS EIVSDEM HISTORIAE LIB. 5. CAP. 19. IN VERSIONE IOHANNIS CHRISTOPHORSONI ANGLIÆ EPISCOPI.

IAM verò id, quod eximio viro Marco Arethusio accidit, quis tam ab orbe nostro remotus, vt ignoret, ac commemorantem narratione non anteuertat? Hic cùm, egregio illo Constantio Imperante, pro ea licentia quæ tum Christianis concessa fuerat, domicilium quoddam dæmonum euertisset, ac multos Christianos à gentili errore ad salutem non minùs vitæ splendore, quàm dicendi facultate traduxisset, iam pridem odio atque indignationi Arethusijs erat, vel potius Arethusiorum impijsimo cuique dæmonumq; amantijsimo. Posteaquàm autem, mutatis Christianorum rebus, gentilium res tumere cœperunt, temporis

29. Martij.

De Iuliani
Apostatæ
Imperio di-
poten-
cir.

potentiam & tyrannidem non effugit. Multitudo quippe, etiam si in praesens iras cupiditatesque suas coërceat, (quemadmodum ignis in materia latitans, aut amnis violentè inhibitus) occasionem naçta, succendi atque erumpere consuevit. Quocirca cum populum aduersum se incitatum, nec moderati quicquam vel cogitantem vel committentem cerneret, primùm consciscenda fuga consilium inuit, non tam ignauia fractus, quàm præcepto illo permotus, quo è ciuitate in ciuitatem figere & persecutoribus cedere iubemur. Neque enim Christianos, quantumuis fortes ac singulari tolerantia præditos, suæ tantum salutis rationem habere oportet: sed persecutoribus quoque, consilere, vrñe, quantum in ipsis est, ad hostile periculum ex seipsis aliquid conferant. At postquam multos propter se duci atque abstrahi, multos etiam propter persequentium crudelitatem in animæ periculo versari intellexisset, non sustinuit vir eximius alios ob suam fugam cautionemque periclitantes negligere: ac proinde præstantissimum maximeque philosophicum consilium capit. Ex fuga enim redit, seseque vtrò plebis arbitrio tradit, atque aduersus temporis difficultatem instruitur. Hic verò quid acerbioris aberat? quid non etiam atrocius excogitabatur? alijs aliud quippiam ad vnus mali concentum afferentibus, nec tortoribus, si nihil aliud, at illius certè patientiam veneratione prosequentibus, immò magis etiam exandescendentibus: quòd illius reditum ac praesentiam, non tam fortitudinem aduersus pericula, quàm contemptum sui interpretabantur.

Ducebatur sacrosanctus senex, athleta spontaneus, per mediam ciuitatem, omnibus præter persecutores & carnifices, tum ætate venerandus, tum vitæ probitate venerabilior. Ducebatur porrò ab omnibus, cuiuslibet ætatis & conditionis ac fortuna, omnibus æquè vrgentibus, viris & mulieribus, adolescentibus & senibus, ijsque etiam, qui vel publica vrbs negotia administrabant, vel dignitate aliqua insignes erant. Atque hoc vnnum certamen cunctis propositum erat, vt furoris aduersus senem immanitate sese mutuo superarent, omnibusque pietatis pars existimabatur, quamplurimum cum cruciatibus afficere, pugilemque senem vincere, aduersus totam ciuitatem decertantem. Raptabatur per plateas, protrudebatur per cloacas, crinibus & quavis corporis parte (admixta nempe tormentis contumelia) ab ijs trahebatur, qui in Mithræ sacris huiusmodi supplicijs iustè diuexantur. A pueris ad pueros pendulus remittebatur, cultris pennarijs generosum illud corpus suscipientes, atque hanc tragediam pro ludicro habentes. Quibusdam etiam tormentorum instrumentis tibia illius ad ipsa vsque ossa comprimebantur: lineis filis aures abscindebantur, & quidem tenuissimis & firmissimis, ipso interim spota in altum sublato. Melle & iusculo vndique perfusus, ab apibus & vespis meridie pungebatur, ardentissimo sole lucente: atque huic quidem carnes colliquante, illis autem beatarum illarum carnum (non enim dixerim miserarum) esum acriorem efficiente. Hic enim verò, vt hoc quoque literis mandem, senex ille, idemque ad certamina iuuenis, (nam ne in tormētis quidem frontis animique lætiam reliquerat, verum supplicia etiam ipsa irridebat) celebratum illud & memorabile dixisse fertur, Omen illud sibi placere, quòd sublimem se perspiceret, illos contra abiectos humique depressos. Vsque ad eò superior ijs erat, à quibus tenebatur, adeoque à doloribus & molestijs remotus, non aliter ac si alienis periculis interesset, suppliciumque suum pompam, non calamitatem, existimaret. Et quidem cui non hæc virtutis præstantia religionem & reuerentiam inieciisset, etiam mediocri lenitate atque humanitate præditorum? Sed illis hoc non licuit per tyrannidis turbinem, Imperatorisque cupiditatem, tum à populis, tum ab vrbibus & præfectis crudelitatem expostentis, etiam si plerisque secus videretur, malignitatis illius & peruersitatis arcanum ignorantibus.

Hæc firmus senex & constans pertulit. Si causam quæris, vt nè nummū vnū aureum tortoribus suis proijceret. Ex quo perspicuè intelligi potest, eū pietatis causa cruciatum tolerasse. Nam quandiu Arethusij, æstimate eueri fani precio, torā auri summā petebant, aut ipsum certè delubrum instaurare iubebāt, videri poterat idcirco potius obistere atque in contrarium obniti, quòd iussa exequi atque explere non posset, quàm quòd pietatis studio flagraret. Postquam autem tolerantia sua eos paulatim vincens, atque ex æstimatione semper aliquid detrahens, eò tandem rem adduxit, vt perquam exiguum esset id, quod à se postulabatur, idque persolvere facillimè posset, parique certamine inter se contenderēt: illi vt vincerent, hic nè vinceretur: hoc est, illi vt vel tantulum pecuniæ acciperēt, hic nè quid omninò numeraret: (quanuis alioqui multi essent, qui

qui partim pietate adducti, partim iniusta & inexpugnabili eius fortitudine moti, amplio- rem etiam summam erogare pararent) tum verò liquidò declaratum est, cum non pro pecunijs, sed pro pietate certamen inijsse. An verò hæc lenitatis & clementie argumenta, an contrà furoris & crudelitatis argumenta sint, nobis exponant, qui philosophum Imperatorem suspiciunt atque admirantur. Ipse equidem neminem fore existimo, cui iusta & vera sit defutura sententia. Necdùm illud adieci, hunc ex ijs vnum fuisse, qui impurum illum & nefarium, tum cum genus ipsius totum periclitaretur, servarant, furtimque subdlexerant: quo etiam solo nomine meritò fortassè hæc perpetiebatur, ac plura perpeti merebatur, quòd tantum malum vniuersò terrarum orbi imprudens seruasset. Quo circa is, qui tum Praefecti munere fungebatur, his rebus commotus (quanquam enim religione gentilis, moribus tamen gentili sublimior erat, ac praeclarissimis & laudatissimis tam veteris, quam nostrae memoriae viris comparandus) multiplicem hominis excruciationem tolerantiamque non ferens, illud ad Imperatorem magna cum animi libertate dixisse memoratur: An non pudet nos, Imperator, vsquadeò Christianis omnibus inferiores esse, vt ne feniculum quidem vnum superare queamus, idque per omnia tormentorum genera grassatum? & quem vincere haud magnum & honorificum, an non extremae calamitatis est, ab eo victos discedere? Ità iisdem rebus, vt apparet, hinc Praefecti erubescabant, hinc Imperatores gloriabantur. His porro quidnam miserius, non tam patientibus, quam facientibus, contingere potuit? Atque Arethusiorum quidem facinus ad hunc modum se habuit, vt iam parua sit Echeta & Phalaridis crudelitas, si cum illorum immani sauitia conferatur, vel eius potius, quo aithore & impulsore hæc committebatur: siquidem seminis sunt germina, & venti naufragia. Hactenus ex Nazianzeno. Porro Theodoretus lib. 3. cap. 6. Hist. Ecclesiasticae, ait Arethusios tandem euictos, beatum virum dimississe, cum eius admiratos fortitudinem & constantiam, tum mutata sententia, ad rationem vitae penitus contrariam traductos: siquidem ex eius ore veram pietatem postea didicisse.

Marcus Iulianum in periculis seruat.

DE CYRILLO DIACONO ET MARTYRE,
EX HISTOR. ECCLESIAST. THEODORETI

lib. 3. cap. 6. interprete Ioanne Christophorono.

VAE maleficia hi, qui falso simulacrorum cultu tenebantur obstricti, id temporis (sub Iuliano Apostata) admiserint, quanquam permulta sunt, & opus separatim postulant, ego tamen ex multis pauca summam mihi ad commemorandum. Afsaloni & Gaza, quae sunt vrbes Palaestina, primum virorum sacerdotij dignitate exornatorum, & mulierum perpetuam virginitatem professarum ventres dissecunt, deinde farciunt hordeo: ad extremum eos porcis deuorandos obijciunt. Sebaste item, quae est vrbs ditioris gentis, de qua supra dixi, subiecta, Ioannis Baptistae tumulum aperiunt, ossa tradunt igni absumenda, & eorum cineres passim dispergunt. Scelus autem ab illis in Phoenicia patratum, quis est quæso, qui sine lachrymis possit commemorare? Nam Heliopoli, quae est vrbs Libano finitima, execrabiles isti gentiles, recordati facinoris Cyrilli Diaconi, qui regnante Constantino, diuino quodam zelo accensus, multa simulacra, quae in ea vrbe colebantur, confregit, non modò eum interfecerunt, verumetiam dissecto ventre, iecur eius degustare non sunt veriti. Verùm Deum omnia contemplantem hoc celare nõ poterant, sed debitas sui maleficij penas ei dederunt. Nam quotquot illius sceleris labe inquinati sunt, primum amiserunt dentes, qui pariter omnes ad vnum excidebant: deinde linguas perdidierunt, quae putredine tabefacta, ex ore effluébant: postremò oculis orbati sunt: quorum calamitatus vera pietatis vis clarè prædicata est.

Martij 29.
Sub Iuliano vt seuerius gentiles in Christianos
Vltio caelestis.

D E